

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. II. Præmittitur, quid possit Ecclesia præcipere circa actus internos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

ducuntur. Primum. Nam in præceptis Ecclesiæ distinguere est inter substantiam materiæ præceptæ, & modi, taliter quod præcepta substantia, non intelligatur modus præceptus: atqui Ecclesia præcipit communionem in Paschatè, in quo præcepto ipsa communicatio est substantia rei præceptæ; quod autem recipiatur digne, est modus: cū ergo Ecclesia præcipiat substantiam, & non modum, præcipit, quod fideles communicent, non autem, quod digne communicent. Peccant ergo gravissime, qui sacrilege communicant, contra præceptum Divinum, sed non contra Ecclesiasticum.

6. Secundum. Ecclesia non potest præcipere, nec prohibere actus internos, ut tenent communiter Theologi, cum S. Thoma. 1. 2. quæst. 91. art. 4. & quæst. 100. art. 9. Sed modus accipiendi indigne Eucharistiam, fit plerumque per actum internum, scilicet per internum actum voluntatis tacendi aliquod peccatum læthale in confessione: ergo Ecclesia non potest prohibere eum modum recipiendi indigne.

CAPVT II.

Præmittitur, quid possit Ecclesia præcipere circa actus internos.

ARTICVLVS I.

Quid possit circa actus mixtos ex internis, & externis?

SVMMARIVM.

Dum Ecclesia præcipit actum, indirecte iniungit etiam internum. nu. 7.

Qui dicantur actus mixti ex internis, & externis. num. 8.

Præceptum de actu mixto non est solum indirecte de actu interno. n. 9.

Ecclesia potest præcipere directe actum mixtum. num. 10. & 11.

Ecclesia non solum determinat tempus confessionis, sed illam iniungit. nu. 12. & 13.

Simonia mentalis ex iure Ecclesiastico prohibetur ab Ecclesiâ. n. 14.

Præceptum de actu mixto constat ex iure Canonico. num. 15.

Ecclesia potest præcipere confessionem de peccato pure interno. n. 16.

7. **M**ateriam huius capituli latè discussi in 9. p. Crif. Theo. log. disp. 9. cap. 20. art. 12. & in 2. part. disp. 25. cap. 7. sed pro fundamento præsentis quæstionis operæ pretium est aliqua ex ibi discussis recollere, & alia pro dignitate materiæ superaddere. Et in primis ut rectè dignoscatur, quinam sint isti actus mixti, supponendum est, quoties Ecclesia præcipit actum externum, indirecte præcipere internum; quia cum actus externus non possit libere fieri sine actu voluntatis interno, eo ipso quod præcipit auditionem Missæ, præcipit, ut velint audire Missam. Et quamvis hic interveniant actus interni, & externus, ille non est de actibus, qui vocantur mixti.

8. Dicuntur ergo actus mixti præcipi ab Ecclesia, quando actui externo adiungitur alius actus internus, sine quo poterat existere externus, & qui conducit ad esse morale externi: v. g. quando Ecclesia præcipit, quod fiat contractus validus: nam licet contractus externus possit physicè fieri sine intentione interna se obligandi; dum præcipit Ecclesia, quod ille contractus fiat valide, præcipit etiam directe, quod habeat animum se obligandi. Quod etiam cernitur in

Pppp ma.

materia præsentis quæstionis: nam licet actus externus recipiendi Eucharistiam possit physice fieri cum indignitate, puta ex sola delectatione morosa; si Ecclesia præcipit, quod recipiatur Eucharistia digne, & sine conscientia peccati mortalis in casu, quo sit necessitas communicandi, & non sit copia Confessarij, præcipit Ecclesia directe, quod eliciat actum contritionis charitate perfectum. In quo dicitur Ecclesia præcipere directe actum mixtum, quia externum, & internum præcipit.

9. Aliqui Authores contendunt in isto modo præcipiendi actum mixtum, præcipi indirecte actum internum. Contra quos graviter stomachatur Caramuel in Theolog. fundam. editionis an. 1657. fundam. 24. n. 700. in hæc verba. [Lego libros, etiam hominum, qui tenerentur bene loqui, & mirabilia dicunt, cum agunt de præcepto indirecto. Audio etiam homines, qui Doctores dicuntur, & tam sæpe de rebus, quæ indirecte præcipiuntur, volunt confidenter audiri, & loquuntur non docte. Isti, qui tenent, Ecclesiam directe præcipere lectionem purè externam, & indirecte attentionem, me iudice, improbabiliter loquuntur; & puto, me tam evidenter videre eorum errorem, ut possem digito illum ostendere, & sincero iuramento firmare. Sic discuro. Illa præcipiuntur indirecte, sine quibus poni non possunt, quæ præcipiuntur directe: at sine attentione interna potest poni mera, & pura Psalmorum & lectio externa: ergo cum mera lectio externa directe præcipitur non præcipitur attentio interna indirecte.] Hæc Caramuel, qui rem hanc fustus prosequitur, & merito. Aliud enim est, quod Ecclesia præcipiat directe attentionem, quod est verum: & aliud, quod in hoc præscisse, quod præcipiat recitationem, indirecte præcipiat at-

entionem; quod est manifeste falsum: cum possit physice dari recitatio sine attentione; & consequenter potest præcipi recitatio sine eo, quod præcipiatur attentio.

10. Iam vero, quod Ecclesia possit directe præcipere actum mixtum ex interno, & externo, docent communiter Doctores. Ita Pater Suarez vbi infra, & apud ipsum, Angelus, Tabiena, Caietanus, Sotus, Corduba, & Covarrubias, & iam est omnino certum. Primo. Nam Cathedra Romana damnavit varias propositiones, quæ negabant esse prohibitas aliquas actiones, quæ re vera sunt mixtæ ex actu interno, & externo. Ita Alexander VII. damnavit tamquam scandalosam propositionem asserentem etiam post Decretum Urbani VIII. Eum Sacerdotem, qui acciperet duplex stipendium posse applicare vnam Missam pro utroque. At qui applicatio Missæ, includit duo, & celebrationem externam Missæ, & actum internum applicationis, sive intentionis. Vbi id condemnat Alexander propter prohibitionem Urbani VIII.: ergo certum est, quod Urbanus potuit prohibere, & prohibuit actum mixtum ex interno, & externo, eadem certitudine, qua reliquæ damnationes, & declarationes, quas facit Romana Cathedra in materia morum, certæ sunt.

11. Idem Alexander damnavit propositionem 14. scilicet: *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Ex qua damnatione evidenter inferitur, Ecclesiam non præcipere confessionem ut cumque, sed confessionem validam; confessio autem valida est actus mixtus: includit enim confessionem externam, & contritionem internam.

12. Nec satisfacies, si dicas, Ecclesiam non præcipere actum internum, neque confessionem, sed solum designare tempus præcepti Divini im-

Swaz
Angel.
Tabien.
Caiet.
Sotus.
Cordub.
Covarr.

plendi. Hinc enim sequeretur, quod qui facit confessionem voluntariè, nullam, non violat præceptum Ecclesiæ; quod est contra Decretum. Inferri autem probatur: Nemo enim violat præceptum Ecclesiæ, quando Ecclesia non imposuit tale præceptum: sed per te Ecclesia non imposuit tale præceptum confessionis, quia solum designavit tempus: ergo qui facit confessionem voluntariè nullam, non violat præceptum Ecclesiæ.

13. Confirmatur primo à contradictorio consequentis. Qui facit confessionem voluntariè nullam, violat præceptum Ecclesiæ: ergo Ecclesia dat præceptum non faciendi confessionem voluntariè nullam.

14. Confirmatur secundo. Qui facit confessionem voluntariè nullam in tempore determinato ab Ecclesia, non violat præceptum Ecclesiæ quoad tempus determinatum: ergo violat præceptum Ecclesiæ quoad nullitatē confessionis: ergo præceptum Ecclesiæ non solum determinat tempus, sed etiam præcipit confessionem validam.

15. Confirmatur tertio. Quia cum Ecclesia determinavit tempus confessionis faciendæ, potuit illud determinare dupliciter, vel determinando tempus ad confessionem faciendam, nulla facta mentione de valore eius; vel determinando tempus ad confessionem expressè ut validam: ergo ex eo præscisse, quod determinaverit tempus, non inferitur, quod qui facit confessionem voluntariè nullam, violat præceptum Ecclesiæ; nam si determinasset tempus primo modo, qui suo tempore faceret confessionem voluntariè nullam, violaret præceptum Divinum, non autem præceptum Ecclesiæ: ergo si violat præceptum Ecclesiæ, evidens est, quod Ecclesia determinat tempus

obligando simul ad confessionem validam. Confessio autem valida includit actum internum, & externum.

16. Secundo ostenditur certitudo eius positionis, quod Ecclesia potest præcipere, & prohibere eos actus mixtos. Nam in genere simoniæ iuris Ecclesiastici est simonia mentalis prohibita ab Ecclesia, ut constat ex dictis disert. 27. cap. 2. num. 18. sed simonia mentalis iuris Ecclesiastici datur, cum quis dat commodum temporale collatori, ea intentione interna, ut sibi conferat præbendam, in quo reperitur actus externus, & internus: ergo Ecclesia potest prohibere, & prohibet actum mixtum ex interno, & externo.

17. Tertio ostenditur ex multis testibus iuris Canonici, in quibus Ecclesia præcipit, aut prohibet eiusmodi actus mixtos. Quos textus refert P. Suarez lib. 4. de legibus. cap. 13. num. 3 in hæc verba: *Primum sit cap. omnis viriisque. de Pœnit. & remiss. quatenus præcipiendo confessionem annuam, præcipit dolorem necessarium, & confessionem coitationum mere internarum. Secundum est cap. Dolentes de celebrat. Missar & Clement. 1. cod. ubi præcipitur Clericis recitatio attentæ, & devota. Tertium ex cap. commissa, s. ceterum de electione in 6. ubi punitur, qui recipit beneficia absque intentione suscipiendi debitum ordinem intra annum, nisi mutata voluntate ordinetur. Quarto. Ex Clement. 1. s. verū. de heret. ubi Inquisitores, qui ex odio, vel intentione turpis lucri omittunt contra iustitiam, & conscientiam, procedere contra aliquem in causa Fidei, excommunicantur. Quinto ex Clement. 1. de statu Monachor. ubi Monachus Benedictinus sine licentia se conferens ad curiam, animo accusandi Prælatum excommunicatur; & non sine*

tali intentione. Sexto ex cap. si quis, 8. dist. 30. ubi ex communicantur, qui ex contemptu, et interna superstitione ieiunium Ecclesiasticum non seruauerint, & non alias: cum tamen contemptus interior actus sit. Et eodem modo solent iura Canonica ex communicare facientes hoc, vel illud sciēter, aut temere, &c.

18. Quarto ostenditur ex eodem Suario ubi supra. Sequeretur enim ex opposito, quod ille, qui dumtaxat commisset peccata mortalia interna, v. g. delectationis morosæ, eo anno non teneretur ad confessionem Sacramentalem. Ecclesia enim præcipit confessionem ei, qui habuerit conscientiam peccati mortalis: si autē verū esset, quod Ecclesia non potest præcipere id, quod pertinet ad actū internū, quia nō potest de illo iudicare, cum non possit iudicare de eo, qui habuisset delectationē morosam internam, non posset extēdere præceptum suum ad illū: quod est ingens absurdum, & à nemine admittendum, vt cōstat ex damnatione facta ab Alexandro VII. supra relata.

ARTICVLVS II.

An Ecclesia habeat potestatem præcipiendi circa actus pure internos? Circa quod exploratur mens Sancti Thomæ.

SVMMARIVM.

Authorum placita. num. 17.
An pro parte negante stet D. Tho. n. 18.
Lex alia est pure directiva, alia directiva, & coactiva. num. 19.
Coactiva alia est talis coactione interna, alia coactione externa. num. 20.
Expenditur sensus Angelici Doctoris. num. 21 & seq.
Primus pro hoc sensu confirmatio. n. 24.
Alia confirmatio eiusdem sensus. n. 25.
Uterior probatio ex S. Thomæ. n. 26.

Lex, que efficaciter inducit, coactiva est. num. 27.

Efficaciter inducit per metum panæ. num. 29.

In lege vis directiva aliquando separatur à coactiva. n. 30.

Duplex modus negandi Ecclesia potestatem directam in actus externos. n. 31.

Lex humana pure directiva circa actus internos possibilis est. num. 32.

Præfatus Regularis præcipere potest actum internum contentum sub regula. num. 33.

17. **R**ecpta est communissime inter Doctores opinio, que negat Ecclesiam posse præcipere, aut prohibere actus pure internos, licet refragantibus non paucis, nempe Adriano quodlib. 8. art. 1. litt. H. Alberto Pihio lib. 6. Hierarc. Eccles. cap. 26. Rosella. Verb. Hereticus. Ioanne de Medina cod. de oratione, questione 15. Caramuele in Theolog. fund. editionis an. 1657. fundamento 25. num. 698. Admittunt etiam hanc potestatem Ecclesia ad actus internos omnes Doctores, qui affirmant, hæreticum pure mentalem incurrere excommunicationem. Ita (apud P. Thomam Sanchez lib. 2. sum. cap. 8. nu. 1.) Glossa Clem. 1. §. rerum. verb. *Eo ipso*, de hæreticis, & Glossa, in cap. *cogitationis*. verb. *Patitur*, de Penit. dist. 1. Cardinalis, Gofredus, Abbas, Felinus, Repertorium Inquisitorum, Stephanus, Paulus, Imola, Baldus, Ananius, Hippol. Albertinus, Giraldus, Carreus, Bonifacius, Botta, Zaballos, Cantera, Vela, Menochius, & alij.

18. Fundamenta sententiæ, negantis non sunt valde efficacia. Quod præ omnibus vrget, est, quod credatur ea esse sententia Sancti Thomæ. Ego tamen id non credo. Opinor enim non esse adeo uniuersalem sententiam Sancti Thomæ, vt excludat omnem

legem circa actus pure internos.

19. Pro quo supponendum est, duplicem esse legem, aliam pure directivam, & aliam directivam simul, & coactivam. Pure directiva est, quæ præcipit obstringendo conscientiam; cuius obligatio soli iudicio conscientie relinquatur. Et sic valde communis sententia docet, Clericos obligari legibus civilibus concernentibus bonum publicum; respectu quorum leges civiles solum sunt directivæ, & non coactivæ: nam legibus civilibus non potest cogere poenis Clericos violantes; quod art. 3. latius ostendam. Directiva simul, & coactiva est, quæ præter præceptum imponit poenam tacite, vel expressè; quæ etiam dicitur lex comminatoria.

20. Rursus lex coactiva etiam est duplex: alia enim est coactiva coactione interna; & alia coactione externa. Coactione interna procedit, quæ præcipit aliquid sub poena incurrenda ante sententiam Iudicis, qualis est Censura late sententiæ: ubi patrato delicto ad incurrendam poenam non requiritur sententia Iudicis. Coactione externa procedit, cum lex imponit præceptum sub poena à Iudice infligenda exterius; quæ poena non solum est corporalis, sed etiam potest esse spiritualis: nam quando Iudex excommunicat reum, externe procedit, & ita huius generis est lex, quæ præcipit sub excommunicatione ferenda.

21. Ad explorandam ergo mentem Sancti Thomæ investigandum est, an S. Thomas loquatur de omni lege humana circa actus internos; an solum loquatur de lege humana coactiva, quæ obligat coactione externa? Primus textus Sancti Thomæ est in 1. 2. q. 91. art. 4., ubi inquirens, *Utrum fuerit necessarium, esse aliquam legem Divinam?* Affirmativæ conclusionis hæc reddit rationem tertiam. *De his potest homo legem facere, de quibus potest*

indicare: iudicium autem hominis esse non potest de interioribus actibus, qui latent, sed solum de exterioribus actibus, qui apparent: & tamen ad perfectionem virtutis requiritur, quod in virisque actibus homo rectus existat: & ideo lex humana non potuit COHIBERE, & ordinare SUFFICIENTER interiores actus, sed necessarium fuit, quod ad hoc superveniret lex Divina.

22. In quibus verbis iubeo notari eas duas dictiones *cohibere, & sufficienter*. Itaque S. Thomas arguit necessitatem Divinæ legis ex eo, quod circa actus internos non possunt leges humane *cohibere* actus internos vitiosos, & *sufficienter* ordinare ad perfectionem virtutis actus internos: nam quamvis humanus legislator possit præcipere per leges pure directivas, istæ non sunt *sufficientes* ad compescendos actus vitiosos internos, dum non potest exequi poenam, cuius digni sunt violatores legis. Ideo necessaria fuit Lex Divina, cuius supremus Legislator potest fulminare, & exequi poenam in violatores legis ordinantis ad perfectionem virtutis actus internos.

23. Iuxta hunc sensum relegeo textum S. Thomæ *De his potest homo legem (cohibentem, & sufficienter ordinantem) facere, de quibus potest indicare.* Et quod iste sit sensus legitimus S. Thomæ, inde probatur, quod si non intelligatur hoc modo, vitiosa videtur evadere consequentia S. Thomæ. Nam eius consequentia est, & ideo lex humana non potuit *cohibere, & ordinare sufficienter interiores actus*. Eset autem vitiosa, si in consequenti poneret terminos, qui non reperiuntur in præmissis. Cum ergo sit absurdum dicere, consequentiam S. Thomæ esse vitiosam, est enim formalissimus in consequentijs S. Doctor; eodem modo, & sub eodem conceptu ponendus est ille terminus *lex* in præmissis, ac ponitur

tur

tur in consequenti. Vnde si in consequenti loquitur de lege cohibente, & sufficienter ordinante actus internos; de hac etiam loqui debet in præmissis.

24. Et confirmatur primo. Nam si ponamus sic hunc syllogismum: [Legislator humanus potest ferre legem dumtaxat de illis, de quibus potest iudicare: sed non potest iudicare de actibus internis: ergo non potest ferre legem coactivam, seu cohibitoriam de actibus internis] vitiosa evadit argumentatio. Simile vitium habet iste syllogismus [Nullus lapis est animal; Magnes est lapis: ergo Magnes non est animal rationale;] quæ consequentia, licet vera, non est bona: quia ponitur in consequenti *rationale*, quod non est positum in præmissis. Si autem in maiori poneretur expresse, vel implicite rationale, bona esset consequentia. Quis ergo negabit, perperam procedere consequentiam, afferentem terminos, qui non sunt positi in præmissis? Aut ergo vitiosa censenda est illi consequentia, aut (quod omnino verum est) Maior loquitur de ea lege coactiva, & cohibitoria. Maneat ergo firmum, Maiorem eius syllogismi esse hanc: *Legislator humanus potest ferre legem coactivam solum de illis, de quibus potest iudicare.* Et ibi lex coactiva intelligitur coactiva coactione externa.

25. Confirmatur Secundo ex ratione, quam immediate subdit Angelicus Doctor. Ait enim. *Quarto, quia sicut Augustinus dicit in 1. de lib. arbitrii. Lex humana non potest omnia, que male fiunt, punire vel prohibere; quia dum auferre vellet ut omnia mala, sequeretur, quod etiam multa bona tolleretur, & impediretur utilitas boni communis, quod est necessarium ad conversationem humanam. Ut ergo nullum malum improbitum, & punitum remaneat, necessarium fuit supervenire*

legem Divinam, per quam omnia peccata prohibentur. Loquitur ergo S. Thomas de lege, per quam peccata interna non maneat impunita. Quod non tollit, quod legislator humanus ferat leges directivas obligantes conscientiam; quarum violatio subiciatur poenis legis Divinæ, per quam omnia peccata prohibentur prohibitione punitivâ.

26. Secundus textus S. Thomæ est ex 1. 2. quæst. 90. art. 3. ad 2. ubi ait: *Persona privata non potest inducere efficaciter ad virtutem; potest enim solum movere, sed si sua motio non recipiatur, non habet vim coactivam, quam debet habere lex ad hoc, quod efficaciter inducat ad virtutem.* Vbi videtur asserere S. Thomam esse de ratione legis habere vim coactivam, & non dumtaxat directivam; & consequenter nõ posse legislatorem ferre legem, nisi de ijs, de quibus potest iudicare.

27. Sed ego existimo debere intelligi S. Thomam non ita, ut sit de ratione quidditativa legis incommuni, quod sit coactiva, sed solum de ratione legis, quæ efficaciter inducit ad virtutem. Itaque iuxta S. Thomam, lex non inducit efficaciter ad virtutem, nisi imponat tacite, vel expresse poenam, quam legislator possit exequi. Iuxta quem sensum lex pure directiva (quam non negat S. Thomas) non inducit efficaciter ad virtutem, scilicet hac efficacia coactiva.

28. Tertius textus est ex quæst. 100. art. 9. ubi inquit: *Sicut supra dictum est, præceptum legis habet vim coactivam. Illud ergo directe cadit sub præcepto legis, ad quod lex cogit: coactio autem legis est per metum poenæ; ut dicitur 10. & hic.* Nam illud proprie cadit sub præcepto legis pro quo poena legis infligitur. Ad instituendam autem poenam, aliter se habet lex Divina, & aliter lex humana. Non enim poena legis infligitur, nisi pro istis, de quibus legisla-

gislator habet iudicare, quia ex iudicio lex punit. Vbi ea prima propositio. Præceptum legis habet vim coactivam. Videtur universalis pro omni lege.

29. Affero tamen, eam universalitytatem limitari per ea verba, *sicut supra dictum est*; nam in margine correspondente ei dictioni *supra*, ponitur, quæst 90. art 3. ad 2., qui est textus secundus proxime relatus, ubi dicit S. Thomas, requiri in lege vim coactivam *ut efficaciter inducat ad virtutem*. Cum ergo dicit *præceptum legis habet vim coactivam, sicut supra dictum est*; idem est, ac si dicat [Præceptum legis habet vim coactivam, ut efficaciter inducat, scilicet per meritum poenæ] cum quo stat, quod lex pure directiva, licet obstringat conscientiam, non habeat vim coactivam, quia non inducit efficaciter ad virtutem ea speciali efficaciat, quæ oritur ex merito poenæ.

30. Hæc omnia confirmantur. Nam S. Thomas 1. 2. quæst. 96. art. 5. ad 3. expresse concedit, dari aliquando vim directivam in lege obstringentem conscientiam, sine vi coactiva. Sic enim ait: *Princeps dicitur esse solutus à lege, quantum ad vim coactivam legis. . . sed quantum ad vim directivam legis, Princeps subditur legi, &c.* Ex quo evidenter patet, S. Thomam non negare potestatem directam in actus internos, ex eo, quod non possit dari lex directiva in actus internos sine coactiva, sed potius negare potestatem directam ferendi legem coactivam circa actus internos.

Suarez 31. P. Suarez lib. 4. de legibus cap. 12. num. 9. cum censeat S. Thomam negare potestatem directam in actus internos, ait, id solum fundari in quadam ratione congruenti. Et subdit: & iuxta illam explicanda est ratio D. Thomæ, & communis. Non enim contendit, ut persuadeat, aliud (scilicet uti

potestate in actus internos) fuisse omnino impossibile, sed solum, ut declaret, hunc esse ordinem consentaneum naturæ hominis. Quo sensu verum est, iuxta rei naturam, & ordinariam legem, solum illum actum posse humana lege præcipi, qui potest per homines iudicari.

32. Ex quibus constat, duobus modis posse defendi sententiam, quæ negat Ecclesiæ potestatem directam in actus internos. Primo, si daretur, esse impossibile, quod detur talis potestas, ex eo, quod non possit dari lex, nisi coactiva, iuxta quam legislator possit iudicare, & exequi poenam. Quo pacto plures intelligunt sententiam S. Thomæ. Secundo, si dicatur, posse ferri legem circa actus internos, non quia impossibilis sit lex pure directiva circa illos; sed quia is modus gubernationis imperandi solum actus externos, est conformior naturæ hominis. Quo pacto illam defendit P. Suarez.

33. Primus modus videtur mihi falsus, & si solum attendatur à principijs intrinsicis, improbabilis. Secundus autem modus probabilis est; sed non nititur fundamento virginti, sed solum cuidam congruentiæ, quam proponit P. Suarez, qui temperat eam sententiam, asserens, Prælatum Regularem, in cuius regula præscribantur actus interni, puta orationis mentalis, posse præcipere illos; quia votum obedientiæ Religiosæ est secundum Regulam.

ARTICVLVS III.

Rationibus ostenditur Potestas directa Ecclesie in actus internos, contra eos, qui negant secundo modo proxime relato.

SUMMARIUM.

Probabiliter dicitur, esse conformius naturæ hominis, quod lex humana feratur solum circa actus externos. num. 34.

Christus D. dedit Ecclesie potestatem dirigendi ad finem supernaturalem, quæ eam limitaverit. n. 35.

Ecclesia prohibet actum mixtum ex interno, & externo. Et quid inde pro conclusione: n. 36.

Ecclesia præcipiens actum mixtum potuit illum præcipere per partes separatim. num. 37.

Facientibus confessionem præcipit Ecclesia internum dolorem? n. 38.

Habet Ecclesia potestatem ad præcipiendum utilia pro cultu Ministris Sacramentorum. Et quid hinc ad conclusionem: n. 39.

Præcipit Ecclesia aliqua, quæ etiam præcepta sunt Iure Divino. num. 40. & 41.

Nova probatio desumpta ex præsentis Decreto. n. 42.

Alia ex potestate Prælati Regularis. num. 43.

Alia à simili ex præcepto ab Ecclesia imposto medicis pro assistentiâ infirmi. num. 44.

34 **Q**Uod Ecclesia habeat potestatem directam circa actus internos, censeo verissimum. Ita Auctores supra relati. Opposita autem sententia, si procedat secundo modo, scilicet non asserendo impossibile, quod

potestas humana ferat legem circa id, de quo non potest iudicare; sed, asserendo id esse conformius naturæ hominis, ut gubernatio procedat solum circa actus externos, non vero circa internos. Qui dicendi modus est probabilior, & tolerabilior, ut supradixi; adhuc impugnatur primo: quia cum finis potestatis legislativæ, quam Christus D. contulit Ecclesie immediate, sit in ordine ad finem supernaturalem; & ad hunc finem magis conducant actus interni virtutum, quam externi; absque sufficienti fundamento negatur Ecclesie eiusmodi potestas directa.

35. Secundo. Quia cum Christus D. concesserit Ecclesie potestatem illimitatam ad ea omnia, quæ conducunt ad vitam æternam consequendam; & actus interni maxime ad eum finem conducant, sine fundamento limitatur ea potestas ad solos actus externos.

36. Tertio. Nam, ut ostendi art. 1. Ecclesia prohibet actum mixtum, qui componitur ex interno, & externo, qui inter se sunt separabiles; sed maior potestas requiritur ad prohibendum utrumque, quam ad prohibendum vnum solum: ergo si prohibere potest utrumque, internum, & externum, illos quidem separabiles inter se; poterit etiam prohibere per se seorsim actum internum.

37. Confirmatur. Nam cum Ecclesia præciperet actum mixtum ex interno, & externo, qui sunt separabiles inter se, potuit utique præcipere prius actum externum, & procedente tempore præcipere internum: v.g. potuit præcipere prius orationem vocalem externam; & procedente tempore, attentionem, & devotionem internam: ergo potest dari præceptum Ecclesie, quod terminetur duntaxat ad actum internum; quamvis utrumque præceptum simul sumptum terminetur.

minetur ad actum mixtum ex interno, & externo.

38. Quarto. Nam Ecclesia præcipit facientibus confessionem annuam, vt eliciant contritionem, vel saltem attritionem; vt constat ex Decreto Alexandri VII, supra relato; ita vt sit scandalosum id negare: ergo habet potestatem præcipiendi contritionem in alijs casibus, v.g. Quidam Authores, (quos retuli in 1. part. Crif. Theolog. disp. 12. cap. 2. num. 15.) docuerunt, & quidem improbabiliter, Ministrum deputatum Sacramenti non peccare læthaliter, quamvis illud conficiat existens in peccato læthali habituali: Quare ergo Ecclesia non poterit præcipere Ministris Sacramentorum, vt cum sibi sunt conscij culpæ læthalis, confecturi Sacramentum, contentur ad contritionem perfectam? Deinde opinio est probabilis à multis tradita, non peccare læthaliter Diaconum, qui existens in statu peccati læthalis exercet ordinem suum in sacrificio solemniter; neque Sacerdotem qui, dum ministrat Eucharistiam fidelibus, est etiam peccato mortali habituali infectus. Quare ergo non poterit Ecclesia præcipere Diacono cum exercet suum ordinem, & Sacerdoti, cum ministrat Eucharistiam fidelibus, dum sibi conscij sunt læthali peccati, vt contentur ad contritionem perfectam.

39. Confirmatur ex Concilio Tridentino sess. 21. cap. 2. de communionem. *Declarat (Sancta Synodus) hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, vt in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, que suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicaret.* Sed potest fieri, quod Ecclesia iudicet expedire ad Sacramenti, & Sacrificij venerationem, quod Sacerdos ministrans Eucharistiam, acce-

dat ad hoc Sacramentum in statu gratiæ, atque adeo cum dispositione contritionis perfectæ; & similiter quod Diaconus, qui ministrat in Missa solemniter, cum eadem dispositione accedat ad ministrandum: Ergo Ecclesia habet hanc potestatem præcipiendi illis, vt contentur ad contritionem perfectam. Limitare autem propositionem vniuersalem Concilij ad solos actus externos non est datum privatis hominibus.

40. Quinto. Ecclesia præcipit de facto multa, quæ præcepta sunt de iure Divino circa actus internos (nam quod aliqua possint præcipi lege Divina, simul, & humana, in quibus casibus violator peccat contra vtrumque præceptum, indubitabile est.) ergo habet iurisdictionem in actus internos; si enim illam non haberet in actus internos, præcipere illos non posset, quamvis iure Divino antecederet præceptos.

41. Antecedens probatur primo. Nam Concilium Trid. *omnibus Christi fidelibus interdicit, ne post hæc de Sanctissima Eucharistia aliter credere, docere, aut præcipere audeant, quam, vt ex hoc presenti decreto explicatum, atque definitum.* Quæ sunt formalia verba Concilij sess. 13. in Decreto de sanctissima Eucharistia. Interdicit ergo aliter credere, cum aliter credere sit actus internus. Quod præceptum credendi reperies passim, non solum in Trid. sed in alijs Concilijs Generalibus, non solum definiendo, sed etiam præcipiendo. Dicere autem, quod concilia generalia, dum id præcipiunt, excedunt suam potestatem; esset impium.

42. Probatur secundo idem antecedens. Nam in hoc decreto SS. D. Innocentij XI. multas opiniones, quæ versantur circa actus internos, & pertinent ad ius Divinum, damnat, & simul prohibet, nequis in praxi eis utatur;

tor; illis verbis. *Insuper districtè in virtute sancte obedientie, & sub interminatione Divini iudicij, prohibet omnibus Christi fidelibus: ne prædictas opiniones; aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.* Huiusmodi autem opiniones damnatae, quæ versantur circa actus internos, plurimæ sunt in hoc decreto. Tales sunt quinta, sexta, & septima de actu dilectionis Dei; decima, & undecima de actu interno dilectionis proximi; decima tertia, & duæ sequentes de desiderio mortis proximi; decima sexta, decima septima, decima nona, & quatuor sequentes de actu Fidei Divinæ, sicut & propositio vltima. Talis est etiam propositio prima ex damnatis in Decreto Alexandri VII. cuius praxim idem Pontifex prohibet.

43. Sexto. Nam quod attinet ad Prælatos Regulares, negari non potest, eos posse præcipere actus internos, quando regula, quam subditi sponte susceperunt, præscribit actus internos. In multis enim ordinibus Regularibus præscribit regula orationem mentalem: & hi regulares sponte emiserunt votum obedientiæ secundum regulam: ergo si Prælati præcipiat in virtute sanctæ obedientiæ orationem mentalem; tenentur obedire: possunt ergo obligari ad actus internos. Et ita docet P. Suarez relatus supra in fine art. 2.

Suar.

44. Septimo. Nam sicut Ecclesia præcipit Medicis, ut obstringant ægrotos, ut saltem tertio ægritudinis die Sacramentum Pœnitentiæ recipiant; ita etiam potuit obligare ægrotos, ut si non confiteantur eo tertio die, saltem eliciant actum contritionis perfectæ pro securitate suæ salutis æternæ: quomodo enim negari potest, quod Christus non concesserit Ecclesiæ hanc potestatem, cum maxime conducatur ad securitatem salutis æternæ.

ARTICVLVS IV.

Primus modus negandi Ecclesiæ potestatem in actus internos efficaciter confutatur.

SVMMARIVM.

An possit quis præcipere ea, de quibus nequit iudicare: n. 45.

Plures pœna imponuntur ab Ecclesia, ante quam Iudex possit cognoscere de delicto. n. 46.

Non omnis lex debet esse coactiva. num. 47.

Princeps subiicitur legi, & non coactivè. num. 48.

Et Clericus quandoque legi civili. num. 49.

Prælati Regularis potest præcipere subdito orationem mentalem. n. 50.

Lex naturalis solum est directiva. num. 51.

Ex potestate Ecclesiæ ad præcipiendos actus mixtos bene infertur potestas ad internos. n. 52. & 53.

45. **Q**ui, sic procedunt, docent, Ecclesiam non posse præcipere actus internos, eo quod nullus legislator potest præcipere ea, de quibus non potest iudicare, & quorum violationem non potest punire defectu cognitionis causæ; sed Ecclesia non potest iudicare de actibus internis, nec punire potest violationem legis de actibus internis, defectu cognitionis causæ: ergo Ecclesia præcipere non potest actus internos. Cuius syllogismi maior eo nititur fundamento; quod omnis lex cogit ad sui observationem; sed non potest intelligi, quomodo cogat, nisi metu pœnæ exequendæ à iudice: ergo præcipere non potest nisi ea de quibus potest

test indicare. & punire. Existimant autem defensores huiusmodi opinandi, hunc discursum esse S. Thomæ. sed art. 2. ostendi, aliam esse mentem S. Thomæ.

46. In duobus ergo exorbitat hic discurrendi modus. Primo in eo, quod intendant, legislatorem non posse ferre legem, nisi ipse legislator, (sive Iudex nomine legislatoris) cogitoscere possit de violatione legis, ut puniat. Et hoc est manifeste falsum. Sunt enim multe leges in Ecclesia, quæ important pœnam ipso facto incurrendam antequam legislator, vel Iudex possit cognoscere de violatione illarum; quales sunt, quæ afferunt excommunicationem latæ sententiæ, quæ pœna incurritur, ante quam Iudex possit cognoscere de delicto, ob quod ea pœna est imposita. Eiusdem ordinis sunt leges, quæ afferunt pœnam suspensionis, vel interdicti ipso facto incurrendam: Sicut etiam leges, quæ imponunt irregularitatem propter delictum; item quæ imponunt impedimentum dirimens matrimonium propter crimen. Quæ omnes pœnæ incurruntur, quamvis nullus Iudex cognoscat de delicto. Assignent ergo adversarij rationem, quare Ecclesia non possit prohibere hæresim internam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; quidquid sit, an de facto sic eam prohibuerit, an non.

47. Exorbitat 2. is dicendi modus in eo quod contendit, omnem legem esse debere coactivam metu pœnæ, taliter quod Iudex possit iudicare de violatione eius, & punire: ita ut si lex non sit hoc modo coactiva, non possit ferri à legislatore. Et quia leges de actibus internis non possunt esse coactivæ hoc modo, ideo existimant, Ecclesiam non posse ferre leges de actibus internis. Convincetur autem is dicendi modus, si probe-

mus, posse dari leges directivas, sine eo, quod sint coactivæ metu pœnæ.

48. Probatur primo. Nam ut supra docui art. 2. ex S. Thomæ, Princeps subiicitur suæ legi concernenti bonum commune; & non subiicitur suæ legi quoad vim coactivam, sed solum quoad vim directivam: ergo in lege separabiles sunt vis directiva, & coactiva. Poterit ergo Ecclesia ferre leges directivas obstringentes conscientiam, circa actus internos, sine eo quod habeant vim coactivam.

49. Probatur 2. Leges civiles concernentes bonum commune universorum obligant etiam Clericos, v. g. taxa frumenti, & aliarum mercium facta à Principe, & aliæ similes; & tamen eæ leges non obligant Clericos vi coactiva; non enim potest Iudex civilis de eorum violatione iudicare, neque eos punire: ergo solum obligant vi directiva: ergo possunt leges esse directivæ sine eo, quod sint coactivæ. Poterit ergo Ecclesia præcipere actus internos directive, quamvis non possit coactive.

50. Probatur tertio. Regularibus, in quorum Regula præscribitur oratio mentalis, potest prælatus præcipere orationem mentalem in virtute voti obedientiæ, cui se sponte subiecerunt: & tamen hoc præceptum solum est directivum, & non coactivum, cum Prælatus non possit cognoscere, an subditi mentaliter oraverint, atque adeo nec punire eiusmodi violationem: ergo vis directiva in lege separabilis est à vi coactiva, & potest directiva sine coactiva reperiri.

51. Probatur quarto. Lex naturalis, prout condistinguitur à Divina, & æterna, est solum directiva, & non coactiva ex metu pœnæ; solum enim respicit conscientiam: & optime intelligitur, quod possit obstringere conscientiam, sine eo, quod cogat metu pœnæ: potest ergo dari lex

directiva sine eo, quod sit eo modo coactiva. Poterit ergo lex Ecclesiae obligare ad actus internos, sicut lex naturalis obligat ad illos.

52. Probatum quinto. Nam si ad rationem legis requireretur, quod esset eo modo coactiva, ut posset Iudex punire violationem eius, cognoscendo illam, & iudicando de illa, fieret, quod non posset Ecclesia ferre legem circa actus mixtos: Est autem iam omnino certum, quod Ecclesia potest ferre legem, & quod de facto multas leges tulit, circa actus mixtos, ut constat ex art. 1. ergo illud non requiritur ad rationem legis. Sequela patet. Nam celebratio Missae pro fundatore, vel pro dante stipendium, &c. Est actus mixtus ex celebratione, & ex applicatione interna Sacerdotis: & de hac secunda non potest iudicare Ecclesia, cum sit actus omnino internus; Nam si ipse dicat se obtemperasse legi, cum illam violavit, quomodo probabitur violatio. Quod idem in sententijs alijs poterit reperiri. Ex quo fit, quod vel negandum est, posse Ecclesiam praecipere actus mixtos, vel concedendum, quod potest utroque. Cum ergo certum sit, posse Ecclesiam praecipere actus mixtos, pro certo etiam haberi debet, posse praecipere etiam pure internos.

53. Confirmatur. Bene valet ab opposito contradictorio consequentis ad oppositum contradictorium antecedentis in argumentatione legitima: sed ex argumento proxime facti constat, esse legitimam hanc argumentationem. [Ecclesia non potest praecipere actus pure internos: ergo neque actus mixtos:] ergo bene valet [Ecclesia potest praecipere actus mixtos: ergo potest praecipere actus pure internos.]

CAPVT III.

*Quam sit iam certum, Ecclesiae praeceptum non impleri per sacrilegam Eucharistiae sump-
tionem?*

SUMMARIVM.

*Non satis fieri praecepto Ecclesiae per sacrilegam Eucharistiae sump-
tionem, certum iam est. n. 54.*

*Ante hoc decretum iniungebatur re-
verentia, ex qua constabat interna dis-
positio. n. 55.*

*Prudenter infertur ex determinatione
praecepti Divini hac interna dispo-
sitione. n. 56 & 57.*

*Urgentior probatio ex praecepto acceden-
di in statu gratiae. n. 58.*

*Ecclesia, dum praecipit communionem,
& substantiam praecipit, & modum.
num. 59.*

*Extra dubium est, posse Ecclesiam pra-
cipere actus mixtos. n. 60.*

54. **Q**uamvis propositio damna-
ta fuerit communiter ad-
missa, tamen probabilis iam est om-
nino certa eius contradictoria, non
solum in ratione generali damnatio-
nis factae per Romanam Cathedrali, sed
ex speciali ratione: legislator enim in
hoc decreto declarat intentionem
suae legis esse obligare non solum ad
sumendam Eucharistiam in Paschate,
sed etiam ad sumendam eam digne,
sive cum debita dispositione. Quod
enim detur potestas in Ecclesia ad
praecipendum actum mixtum ex in-
terno, & externo, certum est ex cap-
it. preced. art. 1. sicut etiam est certum,
sumptionem Eucharistiae cum interna
dispositione debita, esse actum mix-
tum: quod autem de facto utatur Pon-
tifex hac potestate, declarando esse
sua